

se skládá ze dvou částí. V první jsou obsaženy teoretické úvahy o tom, v jakém pořadí by bylo možno monoftongizaci uvedených dvojhlásek očekávat. Z hlediska fyziologie mluvidel by se tak mělo stát v chronologické posloupnosti [ou], [ei], [au], [ai], protože v tomto pořadí také stoupá absolutní vzdálenost mezi oběma jednotlivými diftongickými složkami uvedených dvojhlásek. A. Martinet ukázal totiž v článku *Rôle de la corrélation dans la phonologie diachronique, Travaux du Cercle linguistique de Prague* 8 [1939], 285, na to, že maximální artikulační rozsah v přední řadě vokálů [a-e-i] je větší než maximální rozsah v jejich zadní řadě [a - o - u], a Antkowski to aplikuje na diftongické poměry v tom smyslu, že též normální rozpětí v diftongu [ei] je větší než v diftongu [ou], a stejně že i u dvojhlásky [ai] je větší než u dvojhlásky [au]. Protože se však zároveň fonologický systém brání z týchž důvodů i tomu, aby se zvětšoval počet fonémů v zadní vokalické řadě, počítá A. s tím, že se monoftongizace „zadních“ dvojhlásek [ou] a [au] vlivem této fonologické zábrany poněkud pozdrží a že tedy lze očekávat spíše pořadí [ei], [ou], [ai], [au] (srov. A. G. Haudricourt—A. G. Juillard, *Essai pour une histoire structurale du phonétisme français*, Paris 1949, str. 11 n., 21n. a 100 n. — cit. podle Antkowského).

V druhé části práce rozebírá autor skutečné pořadí monoftongizace těchto diftongů v jednotlivých indoevropských jazycích, v řečtině, v latině, sanskrtu, staré horní němčině, staré irštině, litevštině, albánštině, staré slovenštině a arménštině, a jak v krátkém závěru na konci knihy konstatuje, shodují se zjištěné konkrétní chronologické poměry plně s teoretickými předpoklady, vyslovenými v první části práce.

Závěrem sluší poznamenat, že aplikace metody, kterou tu A. uplatnil, může být v historickém hláskosloví velmi podnětná; celkem obdobných principů užil před několika lety i M. S. Ruy Pérez ve studii *Esquisse d'une histoire de la langue grecque*, *Word* 12 (1956), 67—83, věnované rozboru historického vývoje attického a bojotského systému dlouhých vokálů. Naproti tomu je však třeba u každé takové práce varovat před příliš exaktním vyvozováním lingvistických závěrů z pouhých teoretických předpokladů fyziologicko-fonetických nebo fonologických, aniž se přitom sáhne ke konfrontaci s historickými jazykovými fakty.

Antonín Bartoněk

Inscriptiones Graecae in Bulgaria repertae. Vol. II. — *Inscriptiones inter Danubium et Haemum repertae*. Edidit *Georgius Mihailov*. Academia Litterarum Bulgaria. Series epigraphica 5. Serdicae 1958, str. 257 + 135 tab.

Ze svodu řeckých nápisů z Bulharska, o jehož prvním díle jsme referovali již dříve (SbPFFBU E 4, 1959, str. 127—8), vyšel v poměrně nevelkém rozmezí dvou let druhý díl.

Nový svazek obsahuje nápisy nalezené mezi Dunajem a Balkánem, tedy zhruba z Moesie Inferior. Místa všech nálezů jsou zakreslena na přehledné mapce (v příloze). Dílo je doplněno přehlednými rejstříky, předchází mu užitečné vysvětlivky značek.

Z významnějších nalezišť jest uvést zejména Municipium Montanensium, Nicopolis ad Istrum, Abritus, Marcianopolis a Durostorum. Z významnějších nápisů tu jsou uvedeny zejména nápisy z proslaveného Asklepiea v Glava Panega, uvedené do literatury českým badatelem V. Dobruským, nápis z Oescu (597 bis), kterým jsme se před nedávnem dozvěděli o nové hře Menandrově *Achajové*, oficiální nápisy z Nikopole ad Istrum z doby Sevérů, zvl. pak proslavený dopis Septimia Severa a Karakally k Nikopolským (659), v němž císařové potvrzují příjem 700.000 denárů, nápisy z nově objevené lokality Abritu, kde padl císař Decius (743—45), nápis o tom, jak se thrák Dinis stal heroem a o Rosalích (796), aj.

Podle fotografií, které máme k dispozici z pozůstalosti V. Dobruského, vidíme, že se D. chystal publikovat půvabný průvod Bakchův (nyní ztracený — 699). Z fotografie je vidět,

že za slovem *Moschianos* je rovněž teóka. 722, 7 jest čísti KL (= καλ, jak četl už Škorpil), nikoliv κέ. I druhý díl podržel vysokou úroveň dílu prvního.

Radislav Hošek

Nápisy z Pompejí jako pramen pro poznání antického života. Jako pomůcku pro italské, studenty pořídil dobře promyšlený výběr pompejských nápisů *Giovanni Oscar Onorato*, žák bývalého profesora neapolské university Amadea Maiuriho, jenž uvedl stručnou předmluvou jeho vkusně vypracovanou příručku *Iscrizioni pompeiane. La vita pubblica*; vyšla ve sbírce *Melagrano*, vydávané ve Florencii v Casa editrice Sansoni, 1957. Stran 217. Po stručném úvodě (str. 13–20), v němž autor pojednal o významu nápisů jako autentických dokumentů pro poznání antického života v Pompejích, a po uvedení hlavní ediční bibliografie těchto památek, o níž se vydavatel opírá, následuje výběr 147 nápisů. Jsou sestaveny v sedmi oddílech v původním znění latinském i samnitském a s italským překladem. Pod nápisy Město, úředníci a občané (I. oddíl, č. 31–38), Veřejné budovy a svatyně (II. oddíl, č. 39–51), Ulice, různé stavby (III. oddíl, č. 52–64), Kultury a kněžstva (IV. oddíl, č. 65–82), Elogia, dedikace a císařské aklamace (V. oddíl, č. 83–90), Hry a zápasy gladiátorské (VI. oddíl, č. 91–101), Volby (VII. oddíl, č. 102–147) jsou sestaveny nápisy, v nichž defilují početná jména Pompejanů, kteří mají vztah k uvedeným druhům staveb a k veřejným projevům místního života, jak se reflektují v rytých nebo barvou provedených nástěnných nápisech. Jejich seznam je připojen v dalším úseku publikace. Poznámky nezbytné pro exegesi jednotlivých nápisů a odkazy na hlavní literaturu doplňují tuto epigrafickou edici (str. 111–192), jež je prvním souborem z pompejských nápisů v této selekci, který byl v Itálii vydán. Připojen je index konkordancí s CIL a s jinými edicemi nápisů. Několik vybraných fotozáběrů poskytuje přímý názor na nápisný dokument.

Gabriel Hejzlar

Griechischer Humor von Homers Zeiten bis heute (Kulturgeschichtlich interessante Texte aus drei Jahrtausenden). Griechisch und deutsch von *Gustav Soyter*. Schriften und Quellen der alten Welt Band 3. Akademie-Verlag Berlin 1959, str. 157.

Výbor ukázek řeckého humoru najde jistě mnohé čtenáře. Vždyť řecký humor byl spojen nejen se současným životem, ale tepal i to, co je věčně lidské: ženy, lidské vady, některá povolání, ap. Autor zajímavé chrestomatie si však vzal za cíl nejen uspořádat jakousi sbírku řeckých anekdot, nýbrž i předvést, jak se v kterém údobí měnil předmět komiky i technická komika. Zvláště jest si cenit toho, že se neomezil na pouhé veselé anekdoty, nýbrž že ukázal na celkové zaměření řeckého charakteru, který nebyl — jak se zpravidla traduje — jen pesimistický.

Chrestomatie sahá od nejstarších dob až do současnosti. Dělí se na část klasickou, hellenistickou, byzantskou a moderní. Každému oddílu je věnováno přibližně stejně místa. Každá ukázka je uvedena na levé straně, pravá strana přináší překlad. Poznámek v knize téměř není, v příloze jsou však uvedeny prameny, odkud byly ukázky převzaty, dále seznam autorů a seznam překladatelů. Z něho vidíme, že se pořadatel chrestomatie nebál převzít překlady starší, ať už jde o překlad Apeltův, Krumbachrův anebo i Goethův.

Že rozsah chrestomatie nedovolil pořadatelů přilížit široký výběr z jednotlivých autorů, vysvítá z rozsahu knihy. Přesto však má kniha ten velký klad, že seznamuje čtenáře i s texty méně známými a že při výběru textů byzantských a novořeckých přináší pěkný výběr ukázek zvláště lidového humoru.

Radislav Hošek